ARREST VAN HET HOF (Eerste kamer)

15 maart 2012*

„Consumentenbescherming — Overeenkomst inzake consumentenkrediet — Onjuiste opgave werkelijk jaarlijks rentepercentage — Gevolgen van oneerlijke handelspraktijken en oneerlijke bedingen voor geldigheid overeenkomst in haar geheel”

In zaak C-453/10,

betreffende een verzoek om een prejudiciële beslissing krachtens artikel 267 VWEU, ingediend door de Okresný súd Prešov (Slowakije) bij beslissing van 31 augustus 2010, ingekomen bij het Hof op 16 september 2010, in de procedure

Jana Pereničová,

Vladislav Perenič

tegen

SOS financ, spol. s r. o.,

wijst HET HOF (Eerste kamer),

samengesteld als volgt: A. Tizzano, kamerpresident, M. Safjan (rapporteur), A. Borg Barthet, E. Levits en J.-J. Kasel, rechters,

advocaat-generaal: V. Trstenjak,

griffier: K. Sztranc-Sławiczek, administrateur,

gezien de stukken en na de terechtzitting op 15 september 2011,

gelet op de opmerkingen van:

— J. Pereničová en V. Perenič, vertegenwoordigd door I. Šafranko en A. Motyka, advokáti,

— de Slowaakse regering, vertegenwoordigd door B. Ricziová als gemachtigde,

— de Duitse regering, vertegenwoordigd door T. Henze en J. Kemper als gemachtigden,

— de Spaanse regering, vertegenwoordigd door F. Díez Moreno als gemachtigde,

— de Oostenrijkse regering, vertegenwoordigd door C. Pesendorfer als gemachtigde,

* Procestaal: Slowaaks.

— de Europese Commissie, vertegenwoordigd door G. Rozet, A. Tokár en M. Owsiany-Hornung als gemachtigden,

gehoord de conclusie van de advocaat-generaal ter terechtzitting van 29 november 2011,

het navolgende

Arrest

1 Het verzoek om een prejudiciële beslissing betreft de uitlegging van artikel 6, lid 1, van richtlijn 93/13/EEG van de Raad van 5 april 1993 betreffende oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten (PB L 95, blz. 29), en van de bepalingen van richtlijn 2005/29/EG van het Europees Parlement en de Raad van 11 mei 2005 betreffende oneerlijke handelspraktijken van ondernemingen jegens consumenten op de interne markt en tot wijziging van richtlijn 84/450/EEG van de Raad, richtlijnen 97/7/EG, 98/27/EG en 2002/65/EG van het Europees Parlement en de Raad en van verordening (EG) nr. 2006/2004 van het Europees Parlement en de Raad („richtlijn oneerlijke handelspraktijken") (PB L 149, blz. 22), en de gevolgen die de toepassing van richtlijn 2005/29 kan hebben voor richtlijn 93/13.

2 Dit verzoek is ingediend in het kader van een geding tussen J. Pereničová en V. Perenič en SOS financ, spol. s r. o. (hierna: „SOS"), een niet-bancaire instelling die consumentenkrediet verstrekt, inzake een kredietovereenkomst tussen de belanghebbenden en die vennootschap.

Toepasselijke bepalingen

Unierecht

Richtlijn 93/13

3 De zevende, de zestiende, de twintigste en de eenentwintigste overweging van de considerans van richtlijn 93/13 bepalen:

„Overwegende dat daarmee de verkopers van goederen en de dienstverrichters bij hun activiteit als verkoper van goederen en als dienstverrichter, zowel in het eigen land als elders in de interne markt, zullen worden geholpen; dat aldus de mededinging wordt gestimuleerd, waardoor de burgers van de Gemeenschap als consument betere keuzemogelijkheden worden geboden;

[...]

Overwegende [...] dat er bij de beoordeling van de goede trouw in het bijzonder moet worden gelet op de min of meer sterke respectieve onderhandelingsposities van de partijen en op de vraag of de consument op enigerlei wijze ertoe is aangezet zijn instemming met het beding te betuigen en of de goederen of diensten op speciale bestelling van de consument zijn verkocht of geleverd; dat de verkoper aan de eis van goede trouw kan voldoen door op eerlijke en billijke wijze te onderhandelen met de andere partij, waarvan hij de legitieme belangen in aanmerking dient te nemen;

[...]

Overwegende dat de overeenkomsten in duidelijke en begrijpelijke bewoordingen moeten worden opgesteld; dat de consument daadwerkelijk gelegenheid moet hebben om kennis te nemen van alle bedingen [...];

Overwegende dat de lidstaten de nodige maatregelen dienen te treffen om te voorkomen dat in overeenkomsten tussen een verkoper en een consument oneerlijke bedingen worden opgenomen; dat, als toch dergelijke bedingen zijn opgenomen, deze de consument niet binden en de overeenkomst de partijen blijft binden indien zij zonder de oneerlijke bedingen kan voortbestaan".

4 Artikel 3 van richtlijn 93/13 bepaalt:

1. Een beding in een overeenkomst waarover niet afzonderlijk is onderhandeld, wordt als oneerlijk beschouwd indien het, in strijd met de goede trouw, het evenwicht tussen de uit de overeenkomst voortvloeiende rechten en verplichtingen van de partijen ten nadele van de consument aanzienlijk verstoort.

[...]3. De bijlage bevat een indicatieve en niet uitputtende lijst van bedingen die als oneerlijk kunnen worden aangemerkt."

5 Artikel 4 van voornoemde richtlijn bepaalt:

„1. [V]oor de beoordeling van het oneerlijke karakter van een beding van een overeenkomst [worden] alle omstandigheden rond de sluiting van de overeenkomst, alsmede alle andere bedingen van de overeenkomst of van een andere overeenkomst waarvan deze afhankelijk is, op het moment waarop de overeenkomst is gesloten in aanmerking genomen, rekening houdend met de aard van de goederen of diensten waarop de overeenkomst betrekking heeft.

2. De beoordeling van het oneerlijke karakter van bedingen heeft geen betrekking op de bepaling van het eigenlijke voorwerp van de overeenkomst, noch op de gelijkwaardigheid van enerzijds de prijs of vergoeding en anderzijds de als tegenprestatie te leveren goederen of te verrichten diensten, voor zover die bedingen duidelijk en begrijpelijk zijn geformuleerd."

6 In artikel 5 van die richtlijn is bepaald:

„In het geval van overeenkomsten waarvan alle of bepaalde aan de consument voorgestelde bedingen schriftelijk zijn opgesteld, moeten deze bedingen steeds duidelijk en begrijpelijk zijn opgesteld. In geval van twijfel over de betekenis van een beding, prevaleert de voor de consument gunstigste interpretatie. [...]"

7 Artikel 6 van de richtlijn bepaalt:

„1. De lidstaten bepalen dat oneerlijke bedingen in overeenkomsten tussen een verkoper en een consument onder de in het nationale recht geldende voorwaarden de consument niet binden en dat de overeenkomst voor de partijen bindend blijft indien de overeenkomst zonder de oneerlijke bedingen kan voortbestaan.

[...]"

8 Artikel 8 van richtlijn 93/13 luidt:

„Ter verhoging van het beschermingsniveau van de consument kunnen de lidstaten op het onder deze richtlijn vallende gebied strengere bepalingen aannemen of handhaven, voor zover deze verenigbaar zijn met het Verdrag."

9 De bijlage bij richtlijn 93/13 bevat de in artikel 3, lid 3, van die richtlijn bedoelde bedingen:

„1. Bedingen die tot doel of tot gevolg hebben:

[...]

i) op onweerlegbare wijze de instemming vast te stellen van de consument met bedingen waarvan deze niet daadwerkelijk kennis heeft kunnen nemen vóór het sluiten van de overeenkomst;

[...]"

Richtlijn 2005/29

10 Artikel 2 van richtlijn 2005/29 luidt:

„Voor de toepassing van deze richtlijn wordt verstaan onder:

[...]

c) product: een goed of dienst, met inbegrip van onroerend goed, rechten en verplichtingen;

d) handelspraktijken van ondernemingen jegens consumenten (hierna ‚de handelspraktijken' genoemd): iedere handeling, omissie, gedraging, voorstelling van zaken of commerciële communicatie, met inbegrip van reclame en marketing, van een handelaar, die rechtstreeks verband houdt met de verkoopbevordering, verkoop of levering van een product aan consumenten;

e) het economische gedrag van consumenten wezenlijk verstoren: een handelspraktijk gebruiken om het vermogen van de consument om een geïnformeerd besluit te nemen merkbaar te beperken, waardoor de consument tot een transactie besluit waartoe hij anders niet had besloten;

[...]

k) besluit over een transactie: een door een consument genomen besluit over de vraag of, en, zo ja, hoe en op welke voorwaarden hij een product koopt, geheel of gedeeltelijk betaalt, behoudt of van de hand doet, of een contractueel recht uitoefent in verband met het product, ongeacht of de consument wel of niet tot handelen overgaat;

[...]"

11 Artikel 3 van die richtlijn bepaalt:

„1. Deze richtlijn is van toepassing op oneerlijke handelspraktijken van ondernemingen jegens consumenten, zoals omschreven in artikel 5, vóór, gedurende en na een commerciële transactie met betrekking tot een product.

2. Deze richtlijn laat het verbintenissenrecht en, in het bijzonder, de regels betreffende de geldigheid, de opstelling en de rechtsgevolgen van contracten onverlet.

[...]

4. In geval van strijdigheid tussen de bepalingen van deze richtlijn en andere communautaire voorschriften betreffende specifieke aspecten van oneerlijke handelspraktijken, prevaleren laatstgenoemde voorschriften en zijn deze van toepassing op deze specifieke aspecten.

5. De lidstaten kunnen gedurende een periode van zes jaar, te rekenen vanaf 12.06.2007 op het bij deze richtlijn geharmoniseerde gebied nationale bepalingen blijven toepassen die strenger of prescriptiever zijn dan de bepalingen van deze richtlijn en die uitvoering geven aan richtlijnen die clausules voor

minimale harmonisatie bevatten. Deze maatregelen moeten onontbeerlijk zijn om een toereikende bescherming van de consumenten tegen oneerlijke handelspraktijken te waarborgen en evenredig zijn met dit doel. [...]

[...]”

12 Artikel 5 van de richtlijn luidt:

„1. Oneerlijke handelspraktijken zijn verboden.

2. Een handelspraktijk is oneerlijk wanneer zij:

a) in strijd is met de vereisten van professionele toewijding,

en

b) het economische gedrag van de gemiddelde consument die zij bereikt of op wie zij gericht is of, indien zij op een bepaalde groep consumenten gericht is, het economisch gedrag van het gemiddelde lid van deze groep, met betrekking tot het product wezenlijk verstoort of kan verstoren.

3. Een handelspraktijk die op voor de handelaar redelijkerwijs voorzienbare wijze het economische gedrag van slechts een duidelijk herkenbare groep consumenten wezenlijk verstoort of kan verstoren, namelijk van consumenten die wegens een mentale of lichamelijke handicap, hun leeftijd of goedgelovigheid bijzonder vatbaar zijn voor die handelspraktijken of voor de onderliggende producten, wordt beoordeeld vanuit het gezichtspunt van het gemiddelde lid van die groep. [...]

4. Meer in het bijzonder zijn handelspraktijken oneerlijk die:

a) misleidend zijn in de zin van de artikelen 6 en 7,

of

b) agressief zijn in de zin van de artikelen 8 en 9.

[...]”

13 In artikel 6 van de richtlijn is bepaald:

1.

Als misleidend wordt beschouwd een handelspraktijk die gepaard gaat met onjuiste informatie en derhalve op onwaarheden berust of, zelfs als de informatie feitelijk correct is, de gemiddelde consument op enigerlei wijze, inclusief door de algemene presentatie, bedriegt of kan bedriegen ten aanzien van een of meer van de volgende elementen, en de gemiddelde consument er zowel in het ene als in het andere geval toe brengt of kan brengen een besluit over een transactie te nemen dat hij anders niet had genomen:

[...]

d) de prijs of de wijze waarop de prijs wordt berekend, of het bestaan van een specifiek prijsvoordeel;

[...]”

14 Artikel 7 van richtlijn 2005/29 bepaalt:

„1. Als misleidende omissie wordt beschouwd een handelspraktijk die in haar feitelijke context, al haar kenmerken en omstandigheden en de beperkingen van het communicatiemedium in aanmerking genomen, essentiële informatie welke de gemiddelde consument, naargelang de context, nodig heeft om een geïnformeerd besluit over een transactie te nemen, weglaat en die de gemiddelde consument ertoe brengt of kan brengen een besluit over een transactie te nemen dat hij anders niet had genomen.

2. Als misleidende omissie wordt voorts beschouwd een handelspraktijk die essentiële informatie als bedoeld in lid 1, rekening houdend met de in dat lid geschetste details, verborgen houdt, op onduidelijke, onbegrijpelijke, dubbelzinnige wijze dan wel laattijdig verstrekt, of het commerciële oogmerk, indien dit niet reeds duidelijk uit de context blijkt, niet laat blijken, en de gemiddelde consument er zowel in het ene als in het andere geval toe brengt of kan brengen een besluit over een transactie te nemen dat hij anders niet had genomen.

[...]"

15 Artikel 11 van de richtlijn bepaalt:

„1. De lidstaten zorgen voor de invoering van passende en doeltreffende middelen ter bestrijding van oneerlijke handelspraktijken, zodat de naleving van deze richtlijn in het belang van de consumenten kan worden afgedwongen.

[...]"

16 Artikel 13 van richtlijn 2005/29 luidt als volgt:

„De lidstaten stellen de sancties vast die van toepassing zijn op schendingen van de ter uitvoering van deze richtlijn vastgestelde nationale bepalingen en treffen alle maatregelen die nodig zijn voor de toepassing van deze sancties. Deze sancties moeten doeltreffend, evenredig en afschrikwekkend zijn."

Nationale regeling

17 Artikel 52 van het Slowaakse burgerlijk wetboek bepaalt:

„1) Onder ‚consumentenovereenkomst' moet worden verstaan iedere overeenkomst tussen een verkoper en een consument, ongeacht de rechtsvorm ervan.

2) De bedingen in een consumentenovereenkomst en alle andere bepalingen tot regeling van een rechtsverhouding waarbij een consument zich jegens een verkoper heeft verbonden, moeten altijd in een voor de consument die partij is bij de overeenkomst gunstige zin worden toegepast. Afzonderlijke contractuele overeenkomsten of afspraken die naar inhoud of doel die bepalingen beogen te omzeilen, zijn ongeldig.

[...]

4) Onder ‚consument' is te verstaan een natuurlijke persoon die ten aanzien van de sluiting en de uitvoering van een consumentenovereenkomst niet in het kader van zijn handelsactiviteit of een andere economische activiteit handelt."

18 Artikel 53 van het burgerlijk wetboek luidt:

„1) Een consumentenovereenkomst mag geen bepalingen bevatten die het evenwicht tussen de rechten en verplichtingen van de partijen bij de overeenkomst ten nadele van de consument aanzienlijk verstoren (oneerlijk beding). Een contractueel beding betreffende het eigenlijke voorwerp van de overeenkomst en de gepastheid van de prijs wordt niet als een oneerlijk beding beschouwd wanneer het nauwkeurig, duidelijk en begrijpelijk is geformuleerd, of wanneer over het oneerlijk beding afzonderlijk is onderhandeld.

[...]

4) Als oneerlijke bedingen in een consumentenovereenkomst worden met name de bepalingen beschouwd die:

[...]

k) de consument die zijn verbintenissen niet nakomt, als sanctie een onevenredig hoge schadevergoeding opleggen,

[...]

5) Oneerlijke bedingen in een consumentenovereenkomst zijn ongeldig."

19 Artikel 4 van wet nr. 258/2001 op het consumentenkrediet bepaalt:

„1) Een consumentenkredietovereenkomst moet op straffe van ongeldigheid schriftelijk worden aangegaan, en de consument moet een exemplaar van die overeenkomst ontvangen.

2) Behalve algemene gegevens, moet de consumentenkredietovereenkomst een opgave bevatten van

[...]

j) het werkelijke jaarlijkse rentepercentage [hierna: ‚WJRP'] en de totale kosten van het krediet die voor rekening van de consument komen; deze elementen moeten worden berekend op basis van ten tijde van de sluiting van de overeenkomst geldige gegevens,

[...]

Zo in de consumentenkredietovereenkomst geen opgave wordt gedaan van de in lid 2, [sub] j, vermelde gegevens, wordt het verleende krediet geacht rente- en kostenvrij te zijn."

Hoofdgeding en prejudiciële vragen

20 Het beroep van verzoekers in het hoofdgeding strekt tot nietigverklaring van hun kredietovereenkomst met SOS, een niet-bancaire instelling die consumentenkrediet verstrekt op basis van standaardovereenkomsten. Blijkens de verwijzingsbeslissing is het betreffende krediet op 12 maart 2008 aan verzoekers in het hoofdgeding verstrekt.

21 Krachtens die overeenkomst heeft SOS verzoekers in het hoofdgeding een krediet verstrekt van 150 000 SKK (4 979 EUR), dat moest worden terugbetaald in 32 maandelijkse bedragen van 6 000 SKK (199 EUR), vermeerderd met een drieëndertigste bedrag dat even hoog was als het krediet zelf. Verzoekers in het hoofdgeding moesten dus een bedrag van 342 000 SKK (11 352 EUR) terugbetalen.

22 Het WJRP in de overeenkomst bedroeg 48,63 %, terwijl het volgens de berekening van de verwijzende rechter in werkelijkheid 58,76 % is, omdat SOS bepaalde kosten van het verstrekte krediet niet in haar berekening had inbegrepen.

23 Uit de verwijzingsbeslissing blijkt voorts dat de overeenkomst die in het hoofdgeding aan de orde is, een voor verzoekers in het hoofdgeding reeks ongunstige bedingen bevat.

24 Volgens de verwijzende rechter is een nietigverklaring van die kortlopende kredietovereenkomst in haar geheel wegens het oneerlijke karakter van bepaalde bedingen, voor verzoekers in het hoofdgeding gunstiger dan het behoud van de geldigheid van de bedingen in die overeenkomst die niet oneerlijk zijn. In het eerste geval zijn de betrokken consumenten immers uitsluitend verplicht vertragingsrente te betalen, tegen een rentevoet van 9 %, en niet alle kosten van het verstrekte krediet, die veel hoger zijn dan die vertragingsrente.

25 Van oordeel dat de oplossing van het geschil afhangt van de uitlegging van de relevante bepalingen van het Unierecht, heeft de Okresný súd Prešov (arrondissementsrechtbank te Prešov) de behandeling van de zaak geschorst en het Hof om een prejudiciële beslissing verzocht over de volgende vragen:

„1) Gaat de bescherming van de consument ingevolge artikel 6, lid 1, van richtlijn 93/13 [...], zo ver dat wanneer wordt vastgesteld dat een consumentenovereenkomst oneerlijke bedingen bevat, mag worden geconcludeerd dat de overeenkomst in haar geheel de consument niet bindt wanneer dit gunstiger is voor de consument?

2) Wettigen de criteria voor een oneerlijke handelspraktijk in de zin van richtlijn 2005/29 [...] de conclusie dat wanneer de handelaar een lager [WJRP] dan het daadwerkelijke opgeeft, zulks als oneerlijke handelspraktijk tegenover de consument kan worden beschouwd? Indien een oneerlijke handelspraktijk wordt vastgesteld, mogen daar dan op grond van richtlijn 2005/29 [...] gevolgen aan worden verbonden voor de geldigheid van de kredietovereenkomst en de bereiking van het doel van de artikelen 4, lid 1, en 6, lid 1, van richtlijn 93/13, wanneer ongeldigheid van de overeenkomst voor de consument gunstiger is?”

Beantwoording van de prejudiciële vragen

Eerste vraag

26 Met zijn eerste vraag wenst de verwijzende rechter in wezen te vernemen of artikel 6, lid 1, van richtlijn 93/13 aldus moet worden uitgelegd dat een nationale rechter die vaststelt dat een overeenkomst tussen een beroepsbeoefenaar en een consument oneerlijke bedingen bevat, mag oordelen dat die overeenkomst in haar geheel de consument niet bindt wanneer dit voor die laatste gunstiger is.

27 Voor het antwoord op deze vraag zij er allereerst aan herinnerd dat het beschermingsstelsel van richtlijn 93/13 berust op de gedachte dat de consument zich tegenover de beroepsbeoefenaar in een zwakke onderhandelingspositie bevindt en over minder informatie dan deze beschikt, wat ertoe leidt dat hij met de door de beroepsbeoefenaar tevoren opgestelde voorwaarden instemt zonder op de inhoud daarvan invloed te kunnen uitoefenen (arresten van 26 oktober 2006, Mostaza Claro, C-168/05, Jurispr. blz. I-10421, punt 25; 4 juni 2009, Pannon GSM, C-243/08, Jurispr. blz. I-4713, punt 22, en 6 oktober 2009, Asturcom Telecomunicaciones, C-40/08, Jurispr. blz. I-9579, punt 29).

28 Gelet op deze zwakke positie verplicht artikel 6, lid 1, van richtlijn 93/13 de lidstaten te bepalen dat oneerlijke bedingen „onder de in het nationale recht geldende voorwaarden de consument niet binden”. Volgens de rechtspraak gaat het om een dwingende bepaling die beoogt het door de

overeenkomst vastgelegde formele evenwicht tussen de rechten en verplichtingen van de contractpartijen te vervangen door een reëel evenwicht dat de gelijkheid tussen die partijen herstelt (zie arresten Mostaza Claro, reeds aangehaald, punt 36, en Asturcom Telecomunicaciones, reeds aangehaald, punt 30, en arrest van 9 november 2010, VB Pénzügyi Lízing, C-137/08, Jurispr. blz. I-10847, punt 47).

29 Wat betreft de gevolgen voor de geldigheid ervan indien wordt vastgesteld dat bedingen in een overeenkomst oneerlijk zijn, zij benadrukt dat overeenkomstig artikel 6, lid 1, in fine, van richtlijn 93/13 die „overeenkomst voor de partijen bindend blijft indien de overeenkomst zonder de oneerlijke bedingen kan voortbestaan".

30 In dat verband moet de nationale rechter die vaststelt dat bedingen in een overeenkomst oneerlijk zijn, overeenkomstig artikel 6, lid 1, van richtlijn 93/13, enerzijds alle volgens het nationale recht daaruit voortvloeiende gevolgen trekken, zodat de consument door die bedingen niet is gebonden (zie arrest Asturcom Telecomunicaciones, reeds aangehaald, punten 58 en 59, en beschikking van 16 november 2010, Pohotovosť, C-76/10, Jurispr. blz. I-11557, punt 62), en, anderzijds beoordelen of de betrokken overeenkomst zonder die oneerlijke bedingen kan voortbestaan (zie beschikking Pohotovosť, reeds aangehaald, punt 61).

31 Zoals immers blijkt uit de in punt 28 van het onderhavige arrest aangehaalde rechtspraak en zoals de advocaat-generaal in punt 63 van haar conclusie opmerkt, bestaat de door de Uniewetgever nagestreefde doelstelling wat betreft richtlijn 93/13 in het herstel van het evenwicht tussen de partijen, in principe met behoud van de geldigheid van een overeenkomst in haar geheel, en niet in een nietigverklaring van alle overeenkomsten met oneerlijke bedingen.

32 Wat betreft de criteria om te beoordelen of een overeenkomst daadwerkelijk kan voortbestaan zonder de oneerlijke bedingen, moet worden opgemerkt dat zowel de bewoordingen van artikel 6, lid 1, van richtlijn 93/13, als de vereisten van rechtszekerheid voor economische activiteiten, pleiten voor een objectieve benadering van de uitlegging van die bepaling, in die zin dat, zoals uiteengezet in de punten 66 tot en met 68 van de conclusie van de advocaat-generaal, de situatie van een van de partijen bij de overeenkomst, in dit geval de consument, niet kan worden beschouwd als doorslaggevend criterium voor het verdere lot van de overeenkomst.

33 Bijgevolg kan artikel 6, lid 1, van richtlijn 93/13 niet aldus worden uitgelegd dat de rechter bij wie de zaak aanhangig is, zijn beoordeling van de vraag of een overeenkomst met een of meerdere oneerlijke bedingen kan voortbestaan zonder die bedingen, uitsluitend baseert op de voor de consument eventueel gunstige gevolgen van de nietigverklaring van die overeenkomst in haar geheel.

34 Niettemin moet worden opgemerkt dat richtlijn 93/13 slechts een gedeeltelijke en minimale harmonisering van de nationale wettelijke regelingen inzake oneerlijke bedingen tot stand heeft gebracht, waarbij aan de lidstaten de mogelijkheid is gelaten om de consument een hoger beschermingsniveau te waarborgen dan dat waarin de richtlijn voorziet. Krachtens artikel 8 van die richtlijn hebben de lidstaten immers uitdrukkelijk de mogelijkheid om „[t]er verhoging van het beschermingsniveau van de consument [...] op het onder [de] richtlijn vallende gebied strengere bepalingen aan [te nemen] of [te] handhaven, voor zover deze verenigbaar zijn met het Verdrag" (zie arrest van 3 juni 2010, Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid, C-484/08, Jurispr. blz. I-4785, punten 28 en 29).

35 Bijgevolg verbiedt richtlijn 93/13 een lidstaat niet om, binnen de grenzen van het Unierecht, te voorzien in een nationale regeling op grond waarvan een overeenkomst tussen een beroepsbeoefenaar en een consument die een of meerdere oneerlijke bedingen bevat, in haar geheel nietig kan worden verklaard wanneer blijkt dat zulks de consument een betere bescherming biedt.

36 Gelet op deze overwegingen moet op de eerste vraag worden geantwoord dat artikel 6, lid 1, van richtlijn 93/13 aldus moet worden uitgelegd dat de rechter bij wie de zaak aanhangig is, zijn beoordeling van de vraag of een overeenkomst tussen een consument en een beroepsbeoefenaar met een of meerdere oneerlijke bedingen kan voortbestaan zonder die bedingen, niet uitsluitend kan baseren op de eventueel gunstige gevolgen van de nietigverklaring van de betrokken overeenkomst in haar geheel voor een van de partijen, in dit geval de consument. Die richtlijn verbiedt een lidstaat echter niet om, binnen de grenzen van het Unierecht, te voorzien in een nationale regeling op grond waarvan een overeenkomst die een beroepsbeoefenaar sluit met een consument en die een of meerdere oneerlijke bedingen bevat, in haar geheel nietig is wanneer zulks de consument een betere bescherming biedt.

Tweede vraag

37 Met zijn tweede vraag wenst de verwijzende rechter in wezen te vernemen of de opgave in een consumentenkredietovereenkomst van een lager dan het daadwerkelijke WJRP kan worden beschouwd als een oneerlijke handelspraktijk in de zin van richtlijn 2005/29. Voor het geval dat deze vraag bevestigend wordt beantwoord, wordt het Hof gevraagd wat de gevolgen van een dergelijke vaststelling zijn voor de beoordeling van het oneerlijke karakter van de bedingen in die overeenkomst op grond van artikel 4, lid 1, van richtlijn 93/13, en van de geldigheid van die overeenkomst in haar geheel op grond van artikel 6, lid 1, van die richtlijn.

38 Voor het antwoord op deze vraag zij er vooreerst aan herinnerd dat artikel 2, sub d, van richtlijn 2005/29 het begrip „handelspraktijk" in bijzonder ruime bewoordingen definieert als „iedere handeling, omissie, gedraging, voorstelling van zaken of commerciële communicatie, met inbegrip van reclame en marketing, van een handelaar, die rechtstreeks verband houdt met de verkoopbevordering, verkoop of levering van een product aan consumenten" (arresten van 14 januari 2010, Plus Warenhandelsgesellschaft, C-304/08, Jurispr. blz. I-217, punt 36, en 9 november 2010, Mediaprint Zeitungs- und Zeitschriftenverlag, C-540/08, Jurispr. blz. I-10909, punt 17).

39 Vervolgens is richtlijn 2005/29 overeenkomstig artikel 3, lid 1, juncto artikel 2, sub c, ervan, van toepassing op oneerlijke handelspraktijken van ondernemingen jegens consumenten, vóór, gedurende of na een commerciële transactie met betrekking tot een goed of dienst. Volgens artikel 5, lid 4, van de richtlijn zijn in het bijzonder als oneerlijk te beschouwen, handelspraktijken die misleidend zijn.

40 Tot slot, zoals volgt uit artikel 6, lid 1, van richtlijn 2005/29, wordt als misleidend beschouwd een handelspraktijk die gepaard gaat met onjuiste informatie en derhalve op onwaarheden berust of de gemiddelde consument op enigerlei wijze, inclusief door de algemene presentatie, bedriegt of kan bedriegen ten aanzien van een of meer van de in dat artikel 6, lid 1, opgesomde elementen, en de gemiddelde consument er zowel in het ene als in het andere geval toe brengt of kan brengen een besluit over een transactie te nemen dat hij anders niet had genomen. Een van de in die bepaling opgesomde elementen is in het bijzonder de prijs of de wijze waarop de prijs wordt berekend.

41 Een handelspraktijk zoals die in het hoofdgeding, waarbij in een kredietovereenkomst een lager dan het daadwerkelijke WJRP wordt opgegeven, vormt onjuiste informatie over de totale kosten van het krediet en, bijgevolg, over de in artikel 6, lid 1, sub d, van richtlijn 2005/29 genoemde prijs. Wanneer de opgave van een dergelijk WJRP de gemiddelde consument ertoe brengt of kan brengen een besluit over een transactie te nemen dat hij anders niet had genomen — wat aan de nationale rechter staat om na te gaan — dan moet die onjuiste informatie worden aangemerkt als een „misleidende" handelspraktijk in de zin van artikel 6, lid 1, van die richtlijn.

42 Wat betreft de gevolgen van die vaststelling voor de beoordeling of de bedingen in die overeenkomst oneerlijk zijn op grond van artikel 4, lid 1, van richtlijn 93/13, zij erop gewezen dat die bepaling een bijzonder ruime definitie geeft van de mogelijke criteria voor een dergelijke beoordeling, en daarbij uitdrukkelijk „alle omstandigheden" rond de sluiting van de betrokken overeenkomst vermeldt.

43 Derhalve, zoals ook de advocaat-generaal in wezen opmerkt in punt 125 van haar conclusie, is de kwalificatie van een handelspraktijk als oneerlijk, een van de elementen die de bevoegde rechter kan betrekken in zijn beoordeling van het oneerlijke karakter van de bedingen in een overeenkomst in de zin van artikel 4, lid 1, van richtlijn 93/13.

44 Dat element volstaat echter als zodanig niet om vast te stellen dat de bedingen in het hoofdgeding oneerlijk zijn. Het staat immers aan de verwijzende rechter om zich uit te spreken over de toepassing van de algemene criteria van de artikelen 3 en 4 van richtlijn 93/13, op een specifiek beding, dat moet worden onderzocht tegen de achtergrond van alle omstandigheden van het betrokken geval (zie in die zin, arrest van 1 april 2004, Freiburger Kommunalbauten, C-237/02, Jurispr. blz. I-3403, punten 19-22; arresten Pannon GSM, reeds aangehaald, punten 37-43, en VB Pénzügyi Lízing, reeds aangehaald, punten 42 en 43, en beschikking Pohotovosť, reeds aangehaald, punten 56-60).

45 Aangaande de gevolgen van de vaststelling dat de onjuiste opgave van het WJRP een oneerlijke handelspraktijk is, voor de beoordeling uit het oogpunt van artikel 6, lid 1, van richtlijn 93/13 van de geldigheid van de overeenkomst in haar geheel, kan worden volstaan met op te merken dat overeenkomstig artikel 3, lid 2, ervan, richtlijn 2005/29 het contractenrecht en, in het bijzonder, de regels betreffende de geldigheid, het ontstaan en de rechtsgevolgen van overeenkomsten onverlet laat.

46 Bijgevolg heeft de kwalificatie als oneerlijke handelspraktijk geen rechtstreekse gevolgen voor de vraag of de overeenkomst geldig is uit het oogpunt van artikel 6, lid 1, van richtlijn 93/13.

47 Gelet op een en ander dient de tweede vraag aldus te worden beantwoord dat een handelspraktijk, zoals die in het hoofdgeding, waarbij in een kredietovereenkomst een lager dan het daadwerkelijke WJRP wordt opgegeven, moet worden aangemerkt als „misleidend” in de zin van artikel 6, lid 1, van richtlijn 2005/29, indien zij de gemiddelde consument ertoe brengt of kan brengen een besluit over een transactie te nemen dat hij anders niet had genomen. Het staat aan de nationale rechter om na te gaan of dit in het hoofdgeding het geval is. De kwalificatie van een dergelijke handelspraktijk als oneerlijk is een van de elementen die de bevoegde rechter kan betrekken in zijn beoordeling overeenkomstig artikel 4, lid 1, van richtlijn 93/13 van het oneerlijke karakter van de bedingen in een overeenkomst die betrekking hebben op de kosten van de aan de consument verstrekte lening. Een dergelijke kwalificatie heeft echter geen rechtstreekse gevolgen voor de beoordeling van de geldigheid van de gesloten kredietovereenkomst uit het oogpunt van artikel 6, lid 1, van richtlijn 93/13.

Kosten

48 Ten aanzien van de partijen in het hoofdgeding is de procedure als een aldaar gerezen incident te beschouwen, zodat de nationale rechterlijke instantie over de kosten heeft te beslissen. De door anderen wegens indiening van hun opmerkingen bij het Hof gemaakte kosten komen niet voor vergoeding in aanmerking.

Het Hof (Eerste kamer) verklaart voor recht:

1) **Artikel 6, lid 1, van richtlijn 93/13/EEG van de Raad van 5 april 1993 betreffende oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten, moet aldus worden uitgelegd dat de rechter bij wie de zaak aanhangig is, zijn beoordeling van de vraag of een overeenkomst tussen een consument en een beroepsbeoefenaar met een of meerdere oneerlijke bedingen kan voortbestaan zonder die bedingen, niet uitsluitend kan baseren op de eventueel gunstige gevolgen van de nietigverklaring van die overeenkomst in haar geheel voor een van de partijen, in dit geval de consument. Die richtlijn verbiedt een lidstaat echter niet om, binnen de grenzen van het Unierecht, te voorzien in een nationale regeling op grond**

waarvan een overeenkomst die een beroepsbeoefenaar sluit met een consument en die een of meerdere oneerlijke bedingen bevat, in haar geheel nietig is wanneer blijkt dat zulks de consument een betere bescherming biedt.

2) **Een handelspraktijk, zoals die in het hoofdgeding, waarbij in een kredietovereenkomst een lager werkelijk jaarlijks rentepercentage is opgegeven dan het daadwerkelijke, moet worden aangemerkt als „misleidend" in de zin van artikel 6, lid 1, van richtlijn 2005/29/EG van het Europees Parlement en de Raad van 11 mei 2005 betreffende oneerlijke handelspraktijken van ondernemingen jegens consumenten op de interne markt en tot wijziging van richtlijn 84/450/EEG van de Raad, richtlijnen 97/7/EG, 98/27/EG en 2002/65/EG van het Europees Parlement en de Raad en van verordening (EG) nr. 2006/2004 van het Europees Parlement en de Raad („richtlijn oneerlijke handelspraktijken"), indien zij de gemiddelde consument ertoe brengt of kan brengen een besluit over een transactie te nemen dat hij anders niet had genomen. Het staat aan de nationale rechter om na te gaan of dit in het hoofdgeding het geval is. De kwalificatie van een dergelijke handelspraktijk als oneerlijk is een van de elementen die de bevoegde rechter kan betrekken in zijn beoordeling overeenkomstig artikel 4, lid 1, van richtlijn 93/13 van het oneerlijke karakter van de bedingen in een overeenkomst die betrekking hebben op de kosten van de aan de consument verstrekte lening. Een dergelijke kwalificatie heeft echter geen rechtstreekse gevolgen voor de beoordeling van de geldigheid van de gesloten kredietovereenkomst uit het oogpunt van artikel 6, lid 1, van richtlijn 93/13.**

ondertekeningen